

Straf for videreførelse af en foreløbigt forbudt eller opløst forening

Version 5. juli 2022

1. Overblik og tjekliste

- Statsadvokaten skal orienteres om sagerne snarest muligt, herunder om afvisning af en anmeldelse, sigtelse, berømmelse af sagerne, samt om eventuelle hindringer for en hurtig gennemførelse af sagerne eller eventuelle processuelle indsigelser, der vil kunne bevirke sagernes udsættelse.
- Tiltalspørgsmål og domme skal forelægges for statsadvokaten.
- Der er mulighed for varetægtsfængsling ved overtrædelse af straffelovens § 132 a, stk. 1, og § 132 b, stk. 4, hvor der ifølge forarbejderne til loven, som udgangspunkt skal udmåles en frihedsstraf på 40 dage i førstegangstilfælde.
- Der skal i det konkrete tilfælde foretages en afvejning af det mulige straffbare forhold over for de frihedsrettigheder, der følger af bl.a. grundlovens §§ 77, 78 og 79.

2. Politiets efterforskning og sagsbehandling

2.1. Politiets behandling af sager, hvor der er sket overtrædelse af straffelovens §§ 132 a og 132 b

Rigspolitiet har til brug for politiet udarbejdet en vejledning om de nye regler i straffeloven §§ 132 a og 132 b om retsvirkninger af et foreløbigt forbud mod eller en opløsning af en forening. Vejledningen kan findes på POLINTRA.

2.2. Orientering af statsadvokaten

Politikredsen kan afvise en anmeldelse, jf. retsplejelovens § 749, stk. 1, hvis kredsen vurderer, at der ikke er grundlag for at indlede en efterforskning om overtrædelse af straffelovens § 132 a (om deltagelse i videreførelse og besiddelse af kendetegn) eller § 132 b, stk. 4 og 5 (om overtrædelse af forbud og påbud). Politikredsen skal samtidig orientere statsadvokaten herom.

I sager, hvor der rejses sigtelse for overtrædelse af straffelovens § 132 a, stk. 1 og 2 (om deltagelse i videreførelse og besiddelse af kendetegn), eller § 132 b, stk. 4 og 5 (om overtrædelse af forbud og påbud), skal politikredsen snarest muligt orientere statsadvokaten. Orienteringen sikrer, at statsadvokaten kan inddrages tidligt i disse sager og efter behov kan drøfte den videre behandling med politikredsen.

2.3. Mulighed for varetægtsfængsling

Overtrædelse af straffelovens § 132 a, stk. 1, og § 132 b, stk. 4, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år. Det følger af de almindelige bemærkninger til lovforslagets § 132 a, stk. 1, og § 132 b, stk. 4, at der som udgangspunkt skal udmåles en ubetinget frihedsstraf på 40 dage i førstegangstilfælde. Der kan

imidlertid, afhængig af de konkrete omstændigheder, være grundlag for at udmåle markant højere straffe også i førstegangstilfælde.

Hvis det i en konkret sag vurderes, at betingelserne for varetægtsfængsling efter retsplejelovens § 762 er opfyldt, jf. f.eks. retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 2, om gentagelsesfare, skal der som det klare udgangspunkt ske fremstilling i grundlovsforhør med henblik på varetægtsfængsling, og hovedforhandlingen bør gennemføres inden for den forventede fængslingsperiode.

2.4. Koncepter for visse rapporter m.v.

Københavns Politi har udarbejdet en lokal vejledning, der bl.a. indeholder koncepter for visse politirapporter mv. Disse koncepter kan efter anmodning fremsendes til de øvrige politikredse.

3. Forberedelse

3.1. Forelæggelse af sager om standsning af efterforskningen og af tiltalespørgsmålet

Politikredsen skal forelægge tiltalespørgsmålet for statsadvokaten, ligesom det er statsadvokaten, der i givet fald indstiller efterforskningen i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 2, eller opgiver påtale i medfør af retsplejelovens § 721. Det gælder, uanset om politikredsen vurderer, at sigtelsen har vist sig grundløs (retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 1).

Politikredsen skal endvidere hurtigst muligt orientere statsadvokaten om berømmelse af sagerne, herunder om eventuelle hindringer for en hurtig gennemførelse af sagerne eller eventuelle processuelle indsigelser, der vil kunne bevirke sagernes udsættelse mv.

Forelæggelsesordningen er indarbejdet i Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om Forelæggelse og indberetning mv.

4. Jura

4.1. Grundlovens §§ 77, 78 og 79

Der følger en række frihedsrettigheder af grundlovens §§ 77, 78 og 79. Opmærksomheden henledes på, at medlemmer af en forening, herunder en bande, ifølge grundloven har en række frihedsrettigheder, herunder friheden til at ytre sig, danne foreninger og forsamle sig.

Der skal i det konkrete tilfælde foretages en afvejning af det mulige strafbare forhold over for de frihedsrettigheder, der følger af bl.a. grundlovens §§ 77, 78 og 79.

4.2. Ændring af straffelovens § 132 a, og indførsel af straffelovens § 132 b

Ved lov nr. 715 af 8. juni 2018 er der indført nye bestemmelser i straffeloven om retsvirkninger af et foreløbigt forbud mod eller en opløsning af en forening. Der er blandt andet foretaget en ændring af

straffelovens § 132 a, som kriminaliserer deltagelse i videreførelsen af en foreløbigt forbudt eller opløst forening, og indsat en ny bestemmelse i § 132 b, hvorefter politiet i forskellige situationer kan give strafsanktionerede påbud til bestemte personer.

Bestemmelserne skal udgøre et strafferetligt værn mod at fortsætte en forening, efter at den med hjemmel i grundloven foreløbigt er forbudt eller opløst ved dom, så det sikres, at de kriminelle eller samfundsskadelige aktiviteter, som udføres af sådanne foreninger, bringes til ophør.

4.3. Straffelovens § 132 a

4.3.1. Anvendelsesområdet for straffelovens § 132 a, stk. 1

Efter straffelovens § 132 a, stk. 1, straffes den, der deltager i videreførelsen af en forening, efter den foreløbigt er forbudt af regeringen eller opløst ved dom, med bøde eller fængsel indtil 2 år.

4.3.1.1. Videreførelse af en forening

Det er en betingelse for at dømme for overtrædelse af straffelovens § 132 a, stk. 1, at den pågældende deltager i videreførelsen af en forening, efter den foreløbigt er forbudt af regeringen eller opløst ved dom.

Det er en forudsætning for at straffe for overtrædelse af bestemmelsen, at det kan bevises, at vedkommende person eller organisation har haft forsæt til at videreføre en forening, der foreløbig er forbudt af regeringen eller opløst ved dom.

Begrebet videreførelse omfatter enhver videreførelse af foreningen, som f.eks.

- **Aktiviteter** - lovlige og ulovlige - som foreningen måtte udføre, medlemskab af foreningen, rekruttering, træning, instruktion, oplæring eller udtalelser, der har karakter af en generel opfordring til at videreføre en forening, som er opløst ved dom eller er foreløbigt forbudt.
- **Udbreder foreningens budskab**, herunder uddeling eller fremstilling af merchandise som tøj, flag og lignende effekter, propagandamateriale eller domæner til brug for foreningen.
- **Kendetegn**, herunder anvendelse af udsmykning, symboler, navn, logo, bestemte beklædningsgenstande, parole og brug af erstatningskendetegn.
- **Økonomisk støtte**, herunder personer, der af egne midler yder økonomisk støtte, tilvejebringer penge til foreningen fra bidragsydere ved indsamlinger eller lignende, skaffer lån fra pengeinstitutter, i øvrigt stiller midler eller andre formuegoder til rådighed for en forbudt eller opløst forening eller på anden vis støtter en forbudt eller opløst forening, fremmer dens virksomhed eller indgår aftaler med den.
- **Rådgivningsbistand**, herunder personer, der f.eks. yder rådgivningsbistand til foreningen, medmindre rådgivningen konkret omhandler, hvordan foreningen kan ophøre med at udøve sin virksomhed, eller rådgivningen relaterer sig til processer mv. i forbindelse med selve opløsningssagen.
- **Udlejning**, herunder personer, der f.eks. udlejer lokaler eller på anden måde stiller lokaler eller andre ydelser til rådighed for foreningen, eller personer som med tilknytning til foreningen er anført som lejer på en lejekontrakt, selv om det er foreningen som sådan, der skal anvende det lejede.
- **Erstatningsforening**, herunder personer, der opretter eller fremmer virksomheden i en ”ny” forening. Her bør det i vurderingen indgå, hvorvidt der er en formel kontinuitet, herunder om

den nye forening har samme navn, samme vedtægter, samme personkreds, udbredelse af det samme budskab, og udøvelse af de samme aktiviteter. Det vil bero på en konkret vurdering, om der er så mange ligheder i måden at udføre aktiviteten på, at det kan lægges til grund, at der er tale om at videreføre foreningen.

- **Forsamlinger i det offentlige rum**, hvilket som udgangspunkt vil være personer med tilknytning til en bande, der forsamlers sig i grupper af varierende størrelse i det offentlige rum på nærmere bestemte steder, og hvor dette sker med henblik på at dominere det pågældende område. Ved vurderingen bør det tillægges vægt, om forsamlingen foregår og finder sted på væsentlig samme måde som tidligere, om forsamlingen består af personer, der havde tilknytning til den pågældende bande, eller om forsamlingen ønsker at markere sig. Enkeltpersoner kan også udføre ellers lovlige handlinger, der kan være en videreførelse af foreningen, f.eks. i form af magtdemonstrationer, manifestationer eller adfærd, der har til hensigt at dominere et område.

4.3.2. Anvendelsesområdet for straffelovens § 132 a, stk. 2

Efter straffelovens § 132 a, stk. 2, straffes den, der, uden at forholdet er omfattet af stk. 1, på offentligt sted, i kriminalforsorgens institutioner eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds besidder eller anvender en forenings kendetegn, efter foreningen er foreløbigt forbudt af regeringen eller opløst ved dom, med fængsel indtil 6 måneder.

4.3.2.1. Besidder eller anvender en forenings kendetegn

Det er en betingelse for at dømme for overtrædelse af straffelovens § 132 a, stk. 2, at den pågældende ”med forsæt til udbredelse i en videre kreds besidder eller anvender en forenings kendetegn, efter foreningen er foreløbigt forbudt af regeringen eller opløst ved dom”.

Det vil som udgangspunkt være en overtrædelse af bestemmelsen, hvis der besiddes eller anvendes

- **Kendetegn**, herunder i form af påklædning, rygmærker, emblemer, flag, symboler og erstatningssymboler, logoer, uanset skrifttype og farve, navn eller lignende, paroler, beklædningsgenstande med et bestemt udseende, i bestemte farver eller i et bestemt mærke, som er egnet til at sende bestemte signaler, og synonymer samt anvendelse af talkombinationer eller lignende, der skal erstatte foreningens navn eller symbol.
- **Tatoveringer med en forenings logo**, hvis tatoveringen stammer fra tiden efter foreningens opløsning, eller hvis fremvisningen af tatoveringen er udtryk for en udbredelse af en forenings kendetegn, efter foreningen er foreløbigt forbudt af regeringen eller opløst ved dom, eller hvis tatoveringen på offentligt sted eller i kriminalforsorgens institutioner lovligt kan, men ikke er tildækket.
- **Ytringer**, herunder udtalelser og tilkendegivelser påtrykt tøj e.l. Ved vurderingen af, hvorvidt der foreligger en fremsættelse af en lovlig ytring eller om der reelt er tale om en omgåelse af forbuddet, bør det indgå i vurderingen, hvorvidt personen i generelle vendinger udtaler sig positivt om foreningen, eller om personen generelt opfordrer til at videreføre en forening.

Ikke enhver besiddelse er dog omfattet af bestemmelsen. Den 9. juni 2022 afsagde Højesteret således dom i en sag, hvor T i sin celle i forbindelse med en rutinemæssig visitation blev fundet i besiddelse af et ark papir, hvor der med håndskrift bl.a. var skrevet ”Loyal To Familia” (**AM2022.06.09H**).

Spørgsmålet for Højesteret var, om besiddelsen af papiret udgjorde en overtrædelse af straffelovens § 132 a, stk. 2.

Højesteret henviste til, at formålet med bestemmelsen er at imødegå utryghed, der kan skabes ved at anvende f.eks. rygmærker, tøj eller andre symboler og kendetegn, der knytter sig til en forening, der er foreløbig forbudt eller opløst ved dom, og som offentligt er forbundet med bl.a. personfarlig kriminalitet. Højesteret udtalte på den baggrund, at T's besiddelse af det omhandlede ark papir under de omstændigheder, hvor det blev fundet, ikke kunne anses for i sig selv at være egnet til at virke utryghedsskabende. Højesteret udtalte endvidere, at forholdet var atypisk set på baggrund af bestemmelsens formål og de eksempler på strafbar besiddelse af kendetegn, der var nævnt i forarbejderne til bestemmelsen. Besiddelsen af det pågældende stykke papir var derfor ikke omfattet af straffelovens § 132 a, stk. 2, og T blev frifundet for forholdet. Landsretten var kommet til et andet resultat.

4.3.2.2. Offentligt sted

Efter straffelovens § 132 a, stk. 2, skal kendetegnet desuden besiddes eller anvendes på offentligt sted, i kriminalforsorgens institutioner eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds.

Med **offentligt sted** sigtes der til besiddelse eller anvendelse i det offentlige rum eller på steder med adgang for offentligheden, uanset om nogen personer har set kendetegnet.

Begrebet offentligt sted omfatter alle veje eller andre steder, hvortil der er almindelig adgang, herunder jernbane- og rutebilstationer, butikker, offentlige kontorer, forlystelsessteder, badeanstalter, befordringsmidler, pladser, broer, tunneler, passager, stier, trapper eller andre lignende arealer, der benyttes til almindelig færdsel. Dertil kommer indendørs lokaler, hvortil der er almindelig adgang, private biler og private busser, i det omfang bilen eller bussen befinder sig på offentligt sted. Endvidere kan begrebet omfatte de sociale medier, herunder Facebook, Instagram mv., samt sider og lukkede profiler med mange følgere, venner, eller forbindelser.

For så vidt angår **kriminalforsorgens institutioner** vil det typisk være arresthuse, pensioner, samt åbne og lukkede fængsler, der er omfattet heraf.

4.4. Straffelovens § 132 b

4.4.1. Straffelovens § 132 b, stk. 1 (Opholdsforbud)

Efter straffelovens § 132 b, stk. 1, kan politiet forbyde en person, som har haft tæt tilknytning til en forening, der er foreløbig forbudt af regeringen eller opløst ved dom, at færdes og opholde sig bestemte steder, hvis det vurderes af væsentlig betydning for at sikre, at foreningen ikke videreføres.

Det følger desuden af stk. 3, at et forbud efter stk. 1, skal meddeles skriftligt og være begrundet. Der skal fastsættes en frist for forbuddet, der ikke kan overstige 1 år. Fristen kan forlænges med indtil 6 måneder ad gangen.

Der vil som udgangspunkt kunne udstedes et opholdsforbud, hvis det kan påvises:

- At pågældende har en **tæt tilknytning til en forening**, hvilket typisk vil være tilfældet, hvis pågældende har været medlem af foreningen, eller har indtaget en central rolle i foreningens virke. Den centrale rolle kan relatere sig til foreningens struktur, foreningens hierarki eller udførelse af foreningens aktiviteter. Har pågældende en central rolle i forhold til foreningens aktiviteter i det offentlige rum, vil den nødvendige tilknytning i almindelighed foreligge.

Vurderingen af tilknytningen skal som udgangspunkt foretages på det tidspunkt, hvor foreningen sidst var lovlig.

- At pågældende har **foretaget en konkret handling eller adfærd**, der peger i retning af, at den pågældende eller andre ikke respekterer det foreløbige forbud eller opløsningen. Som eksempel kan nævnes, hvis foreningens kriminalitet eller aktiviteter i det offentlige rum i øvrigt fortsætter, hvis foreningen, herunder ved dens (tidligere) medlemmer, ved ytringer eller ved adfærd i øvrigt har givet politiet grund til at mistænke, at et forbud eller opløsning ikke vil blive taget til efterretning, eller der forud for et forbud eller en opløsning af foreningen er fremsat tilkendegivelser om, at et forbud eller en opløsning ikke vil blive respekteret. I sidstnævnte situation kan opholdsforbuddet ifølge de specielle bemærkninger til lovforslaget § 1, nr. 3, meddeles i forlængelse af, at foreningen forbydes eller opløses.

Opholdsforbuddet skal være **geografisk afgrænset**. Forbuddet kan således kun udstrækkes til områder, hvor væsentlighedskriteriet gør sig gældende, som eksempelvis en plads, park, vej, samt eventuelt mindre veje i tilknytning hertil. Der vil imidlertid, når grundlaget for et forbud er meget stærkt, kunne gives forbud i et større område, der tæller en række veje, pladser og parker, dog med undtagelse af en hel by, bydele eller større kvarterer.

Ved vurderingen af den geografiske afgrænsning af et opholdsforbud bør der lægges vægt på følgende:

- Hvor de handlinger eller den adfærd, som giver anledning til opholdsforbuddet, er foretaget,
- Hvor den pågældende person eventuelt er mistænkt for at udføre foreningsaktiviteter, samt
- Hvor foreningen også forud for forbuddet eller opløsningen har været aktive.

Hvis pågældende bor i området, vil det i almindelighed betyde, at et forbud er mere intensivt over for den pågældende end over for andre, og dermed indebære, at den konkrete vurdering af betingelserne skærpes.

4.4.2. Straffelovens § 132 b, stk. 2 (Påbud om at forlade sted eller forsamling)

Efter straffelovens § 132 b, stk. 2 fremgår det, at politiet kan forbyde personer, som på et bestemt sted deltager i en forsamling af personer, hvoraf en stor del har haft tilknytning til en forening, som inden for de seneste 10 år foreløbigt er forbudt af regeringen eller opløst ved dom, at forlade stedet eller forsamlingen, hvis forsamlingen er egnet til at skabe utryghed for de omkringboende eller forbipasserende.

Retsvirkningen af, at politiet meddeler påbud efter bestemmelsen, er, at de pågældende personer skal forlade stedet, og manglende efterkommelse heraf kan straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

Politiet kan meddele et påbud, hvis følgende betingelser er opfyldt:

- **Tilknytning til en forening**, dvs. at en stor del af de personer, der deltager i forsamlingen, skal have haft en tilknytning til en forening, der er forbudt eller opløst. Det bør i vurderingen indgå, om pågældende er iagttaget i forbindelse med foreningens arrangementer, har båret beklædning, udsmykning eller lignende med symboler eller tekst med tilknytning til den pågældende forening, er iagttaget sammen med andre personer tilknyttet foreningen, er tatoveret med symboler eller tekst, som kan sættes i forbindelse med foreningen, er kommet med tilkendegivelser på de sociale medier, er i besiddelse af materiale tilhørende foreningen, eller er dømt for at have begået strafbare forhold sammen med andre personer tilknyttet foreningen.

- Foreningen inden for de seneste 10 år er blevet foreløbigt forbudt af regeringen eller opløst ved dom, og
- Forsamlingen er egnet til skabe utryghed. Det bør bl.a. indgå i vurderingen, hvor mange der deltager i forsamlingen, forsamlingens geografiske placering, de tilstedeværende personers generelle adfærd, herunder om de begår fredskrænkelser, anvender skældsord, tager uønsket kontakt til udenforstående, larmer, eller kaster med genstande.

5. Straf og andre retsfølger

5.1. Strafpåstanden i sager om overtrædelse af straffelovens § 132 a, stk. 1

Overtrædelse af straffelovens § 132 a, stk. 1, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Det fremgår af lovforslaget, at der som udgangspunkt skal udmåles en ubetinget frihedsstraf på 40 dage i førstegangstilfælde. Der kan imidlertid afhængig af de konkrete omstændigheder være grundlag for at udmåle markant højere straffe også i førstegangstilfælde.

5.2. Strafpåstanden i sager om overtrædelse af straffelovens § 132 a, stk. 2

Efter straffelovens § 132 a, stk. 2, straffes den, der i visse nærmere angivne tilfælde besidder eller anvender en forenings kendetegn, efter foreningen er foreløbig forbudt eller opløst ved dom, med bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

Det fremgår af forarbejderne, at straffen i førstegangstilfælde som udgangspunkt fastsættes til ubetinget fængsel i 7 dage.

Det fremgår endvidere af forarbejderne, at der i almindelighed kun vil være grundlag for at udmåle en bødestraf, hvis der er tale om, at en person uden nogen form for tilknytning til den forbudte eller opløste forening har overtrådt § 132 a, stk. 2.

Det bemærkes, at bødestraf utilsigtet ikke var medtaget i strafferammen i § 132 a, stk. 2, da bestemmelsen blev indsat i straffeloven med lov nr. 715 af 8. juni 2018. Dette er imidlertid siden rettet med lov nr. 1545 af 18. december 2018, der trådte i kraft den 19. december 2018.

5.3. Strafpåstanden i sager om overtrædelse af straffelovens § 132 b, stk. 1

Efter straffelovens § 132 b, stk. 4, straffes overtrædelse af et forbud efter stk. 1 med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Det fremgår af lovforslaget, at der som udgangspunkt skal udmåles en ubetinget frihedsstraf på 40 dage i førstegangstilfælde. Der kan imidlertid afhængig af de konkrete omstændigheder være grundlag for at udmåle markant højere straffe også i førstegangstilfælde.

5.4. Strafpåstanden i sager om overtrædelse af straffelovens § 132 b, stk. 2

Efter straffelovens § 132 b, stk. 5, straffes manglende efterkommelse af et påbud efter stk. 2 med bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

Det fremgår af lovforslaget, at straffen i førstegangstilfælde som udgangspunkt fastsættes til ubetinget fængsel i 7 dage.

6. Efter dom

6.1. Domme forelægges for Statsadvokaten og sendes til Rigsadvokaten

Domme, hvor der er rejst tiltale for overtrædelse af straffelovens § 132 a eller § 132 b, skal inden ankefristens udløb forelægges for statsadvokaten med indstilling om ankespørgsmålet. Dommen sendes samtidig til Rigsadvokaten.

6.2. Kontaktpersoner

Rigsadvokaten har anmodet alle politikredse og statsadvokater om at udpege en kontaktperson i anklagemyndigheden, som kan fungere som lokal videns- og nøgleperson i forhold til alle sager om overtrædelse af de ovennævnte regler og som kan indgå i videns- og erfaringsudveksling om reglernes anvendelse og de praktiske erfaringer med sagerne. Oversigten over kontaktpersoner kan findes på Vidensbasen under retningslinjer, vejledninger og notater. Ændringer til oversigten over kontaktpersoner skal sendes til rigsadvokaten@ankl.dk, så oversigten hele tiden er opdateret.

7. Love og forarbejder

- Lov nr. 87 af 15. marts 1939 (Ændringer i og tilføjelser til den borgerlige straffelov af 15. april 1930).
- Lov nr. 218 af 31. marts 2004 om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Ændring af strafferammer og bestemmelser om straffastsættelse m.v.)
- Lov nr. 715 af 8. juni 2018 om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Retsvirkninger af et foreløbigt forbud mod eller en opløsning af en forening)
- Lov nr. 1545 af 18. december 2018 om ændring af straffeloven (Bødestraf for besiddelse eller anvendelse af en forbudt eller opløst forenings kendetegn)